

Przeczytaj fragment tekstu „W co wierzyli dawni Słowianie?”.

Koniec X wieku na ziemiach Polan, Wiślan, Mazowszan i plemion śląskich nie należał do spokojnych. W młodym chrześcijańskim państwie Mieszka I dymiły zgłiszczą pogańskich świątyń, pod ciosami toporów padały święte dęby, a nierzadko i kapłani starego porządku, którzy w porę nie uszli w gęstwinę puszczy. Eskortowani przez wojów księcia do grodów i osad przybywali duchowni - krzewiciele nowej wiary, która miała zastąpić potępiony kult słowiańskich bogów. Jakich? Komu nasi przodkowie oddawali cześć przed przyjęciem chrześcijaństwa?

Pisanych źródeł i znalezisk archeologicznych mogących posłużyć jako materiał do rekonstrukcji pogańskich religii dawnych Słowian jest bardzo niewiele i wyłania się z nich dość mglisty obraz. Da się jednak stwierdzić, że na całym obszarze zamieszkałym przez naszych przodków obecny był kult naczelnego bóstwa solarne - Swaroga władającego niebem, słońcem i ogniem („swarzenie” znaczyło niegdyś kucie gorącego metalu). Jego synem był Swarożyc, zwany też Dadźbogiem. Drugi wariant jego imienia oznacza „dającego bogactwo” i od niego swój ród wywodzili książęta na wschodzie Słowiańszczyzny. W słowie „piorun” przetrwała natomiast do dzisiejszych czasów nazwa gromowładnego Peruna. Poświęconym mu drzewem był dąb, a mitycznym przeciwnikiem - przypominający smoka Żmij. Byli także bogowie, którym wznoszono świątynie tylko w niektórych regionach. I tak wśród Słowian zachodnich (połabskich) szczególne miejsce zajmował kult Świątowita, mylnie zwanego Światowidem. Duński kronikarz Saxo pozostawił dość szczegółowy opis posągu boga stojącego w przybytku na wyspie Rugii: miał on cztery twarze, a w prawej ręce trzymał róg, z którego co roku wrócono pomyślność zbiorów. Jego atrybutami były siwej maści koń i srebrny miecz. Długo sądzono, że Świątowił nieznany był w położonych dalej na południe i wschód obszarach zamieszkałych przez Słowian, dopóki w roku 1848 nie wydobyto z rzeki Zbrucz na Podolu dobrze zachowanego drewnianego posągu przedstawiającego bóstwo o czterech twarzach. Można go dzisiaj podziwiać w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.

Czy dzisiaj zostało nam coś z pogańskich wierzeń i rytuałów? No cóż, nie każdy wie, że np. topiąc wiosną ludowym zwyczajem słomianą figurę Marzanny, przywołuje pamięć słowiańskiej bogini zimy i śmierci, której imię wiąże się z takimi wyrazami jak „martwy”, „mór” i „umrzeć”.

*Świat Wiedzy nr 3/2013***I. Zadania do tekstu****1. O tekście można powiedzieć, że:**

☐ A) wpływa na emocje i nastrój czytelnika	☐ B) jest pisany skomplikowanym językiem naukowym
☐ C) ma na celu przekazanie wiedzy na określony temat	☐ D) zawiera elementy fikcji literackiej

2. Tekst zawiera:

☐ A) szczegóły obrzędów związanych z bogiem ognia	☐ B) poglądy badaczy Słowiańszczyzny
☐ C) opis pogańskich świątyń	☐ D) wiadomości na temat wędrówek Słowian

3. Według tekstu w chrześcijańskim już państwie Mieszka:

☐ A) bogom składano ofiary na świętym ogniu, którego dym unosił się w lasach
☐ B) pogańscy kapłani byli pod strażą zabierani do grodów
☐ C) duchowni nowej wiary mogli swobodnie i bezpiecznie podróżować po kraju
☐ D) zacierano ślady kultu pogańskiego

4. Świadectwa historyczne mówiące o religijności Słowian:

☐ A) są nieliczne	☐ B) w przeważającej mierze były pisane
☐ C) są powszechnie znajdowane na obszarach zamieszkałych przez Słowian	☐ D) nastręczają wiele trudności w ich odczytaniu

5. Część władców słowiańskich wiązała swoje pochodzenie z:

☐ A) dawnymi kapłanami Świątowita	☐ B) hojnym boskim potomkiem
☐ C) gromowładnym Perunem	☐ D) bóstwami czczonymi na zachodzie

6. Miecz i koń był atrybutem:

☐ A) Światowida	☐ B) Świątowita	☐ C) Żmija	☐ D) Peruna

7. Z imieniem boga słońca wiąże się:

☐ A) nieużywana dziś nazwa czynności	☐ B) słowo <i>martwy</i>
☐ C) słowo <i>piorun</i>	☐ D) wyrażenie róg obfitości

II. Zadania do lektur**8. Z dzieciństwem Marii Skłodowskiej-Curie nie ma związku zdanie:**

☐ A) Rodzice byli nauczycielami.	☐ B) W jej domu wszyscy lubili poszerzać swoją wiedzę.
☐ C) Rodzeństwo pilnie uczyło się w szkole przede wszystkim języka polskiego.	☐ D) Po ukończeniu szkoły musiała dla poprawy zdrowia wyjechać na wieś.

9. Przed wyjazdem do Paryża Maria:

☐ A) cały swój czas poświęcała na przygotowania do studiów	☐ B) zarabiała, ucząc innych
☐ C) nigdy nie miała okazji pracować w laboratorium	☐ D) nie była pewna, co chce studiować

10. Podczas studiów na Sorbonie w Paryżu Maria:

- ☐ A) była w licznej grupie studiujących kobiet z całej Europy ☐ B) najpierw wybrała medycynę
☐ C) była najlepsza na wydziale fizyki ☐ D) utrzymywała się tylko z oszczędności

11. Pracując nad doktoratem w laboratorium Maria:

- ☐ A) badała różne minerały pod względem ich promieniotwórczości ☐ B) miała przy sobie małą córkę Irenę
☐ C) znajdowała też czas na bogate życie towarzyskie ☐ D) prowadziła badania zupełnie sama

12. Badania nad pierwiastkiem radu:

- ☐ A) nie budziły zainteresowania przemysłowców i medyków ☐ B) dowiodły, że atom jest magazynem energii
☐ C) przedłużyły się z braku wystarczającej ilości minerału blendy smolistej ☐ D) doprowadziły do otrzymania znacznych ilości tego pierwiastka

13. Dzięki odkryciom właściwości radu:

- ☐ A) rozwinęła się radioterapia w leczeniu raka ☐ B) Maria i Piotr stali się bogaci
☐ C) Maria nie musiała pracować na utrzymanie rodziny ☐ D) można było prześwietlać wnętrze człowieka

14. Po śmierci męża Maria Skłodowska-Curie:

- ☐ A) otrzymała dwie nagrody Nobla w dziedzinie fizyki i chemii
☐ B) przeprowadziła się do Stanów Zjednoczonych
☐ C) wyruszyła na front by stosować rad do leczenia żołnierzy
☐ D) jako pierwsza w historii kobieta otrzymała stanowisko profesora Sorbony

15. Elementów świata przedstawionego: czasu, miejsca akcji, bohaterów, zdarzeń nie wyróżniamy w:

- ☐ A) noweli ☐ B) powieści ☐ C) micie ☐ D) wierszu

16. Powtórzenie występujące na początku kolejnych wersów lub strof wiersza nazywamy:

- ☐ A) onomatopeję ☐ B) akapitem ☐ C) anaforą ☐ D) epitetem

17. Występowanie rymów dokładnych wpływa na to, że utwór poetycki jest:

- ☐ A) rytmiczny ☐ B) wierszem ☐ C) nastrojowy ☐ D) łatwiejszy w zrozumieniu

18. Zwykle zaskakujące, błyskotliwe zakończenie, które uwydatnia sens noweli, to:

- ☐ A) punkt kulminacyjny ☐ B) perypetia ☐ C) epilog ☐ D) puenta

III. Nauka o języku

19. Do tej samej rodziny nie należy wyraz:

- ☐ A) drewno ☐ B) drewniany ☐ C) drwal ☐ D) drwina

20. Związkiem pobocznym jest:

- ☐ A) Jacek szuka! ☐ B) Każdy poszukuje. ☐ C) Nikt nie oszukiwał. ☐ D) Oszukał przeznaczenie.

21. Liczebnika zbiorowego należy użyć do określenia ilości:

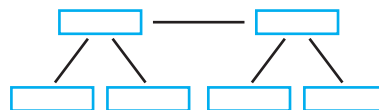
- ☐ A) pieśni ☐ B) kilometrów ☐ C) jabłek ☐ D) nożyc

22. Poprawna wypowiedź to:

- ☐ A) Wydarzyło się to przed dwadzieścia laty. ☐ B) Zaplanowali wyjazd na trzeci maj.
☐ C) Odwołano zawody w dwutysięcznym dziewiętnastym roku. ☐ D) Okres od roku tysiąc czterysta dziewięćdziesiątego drugiego nazywamy nowożytnością.

23. Na wykresie przedstawiono zdanie:

- ☐ A) Na wsi ubierano się odświętnie w czasie świąt religijnych.
☐ B) Stroje szczególnie zdołały kolorowe kwieciste chusty.
☐ C) Dziewczęta i gospodynie nosiły czerwone sznurowane trzewiki.
☐ D) Wszyscy zamożni gospodarze jeździli na sobotni targ.

24. Czasownikiem dokonanym jest:

- ☐ A) składać ☐ B) sławić ☐ C) stworzyć ☐ D) suszyć

25. Młodym znacznie łatwiej przychodzi zmiana pracy lub mieszkania. - dopełnieniem w zdaniu jest:

- ☐ A) zmiana ☐ B) młodym ☐ C) pracy ☐ D) mieszkania

26. Wkrótce odesłali mi dokumenty. - w zdaniu:

- ☐ A) brak dopełnienia ☐ B) brak podmiotu ☐ C) brak okolicznika ☐ D) jest podmiot domyślny

27. Zaimkiem przymiotnym jest:

- ☐ A) tamten ☐ B) tutaj ☐ C) nikt ☐ D) tyle

28. Formy stopnia wyższego nie ma przymiotnik:

- ☐ A) trwały ☐ B) błahy ☐ C) letni ☐ D) gorzki

29. W liczbie mnogiej nie występuje rzeczownik:

- ☐ A) technikum ☐ B) lato ☐ C) starość ☐ D) błękit

30. Z Biblii pochodzi związek frazeologiczny:

- ☐ A) wdowi grosz ☐ B) paniczny strach ☐ C) kraina cieni ☐ D) róg obfitości